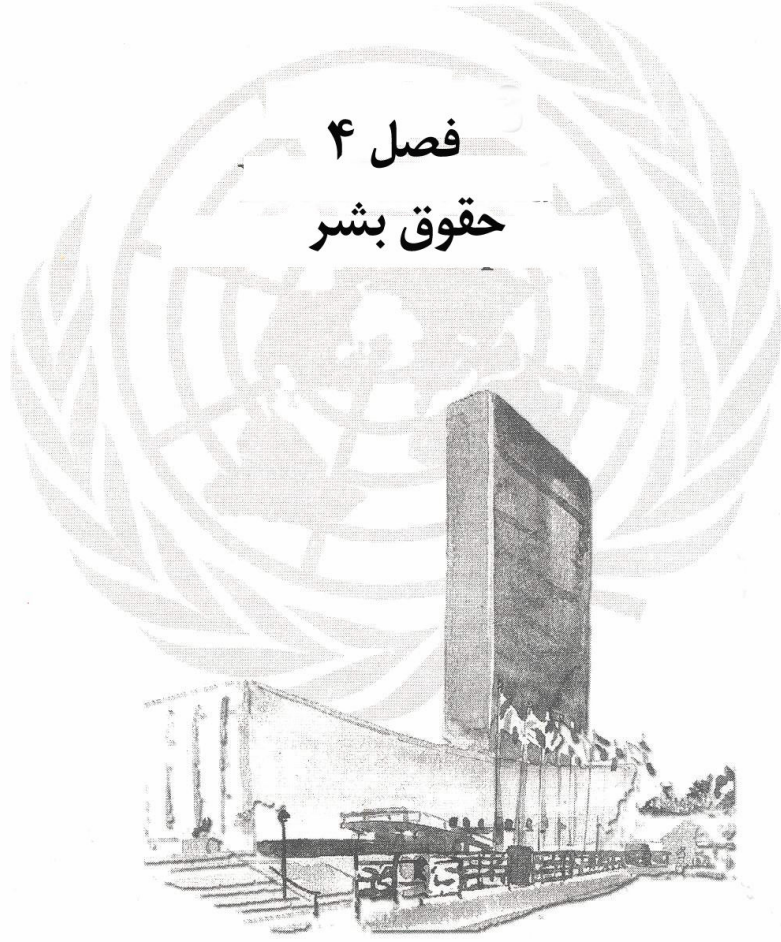

فصل ۴
حقوق بشر

حقوق بشر

یکی از دستاوردهای بزرگ سازمان ملل متحد ایجاد مجموعه‌ای کامل از قوانین حقوق بشر مورد حمایت همگانی و بین‌المللی بود که همه ملت‌ها بتوانند آن را بپذیرند و به آن بپیوندند. سازمان ملل متحد مجموعه‌ای گسترده از حقوق بین‌الملل پذیرفته شده از جمله حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و حقوق سیاسی و مدنی ا تدوین کرده است. این سازمان همچنین ساز و کارهایی برای ترویج و حفاظت از این حقوق و کمک به دولت‌ها در اجرای مسئولیت‌های خود به وجود آورده است.

بنیاد و اساس این مجموعه قوانین، منشور سازمان ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر است که به ترتیب سال‌های ۱۹۴۵ و ۱۹۴۸ به تصویب مجمع عمومی رسیدند. سازمان ملل از آن زمان قوانین حقوق بشر را به تدریج گسترش داده تا معیارهای ویژه برای زنان، کودکان، معلولان، اقلیت‌ها، کارگران مهاجر و سایر گروه‌های آسیب‌پذیر را در برگیرد که اینک حقوقی دارند که از آنان در برابر روش‌های تبعیض آمیزی حمایت می‌کند که مدت‌ها در جوامع بسیاری رایج بودند.

این حقوق از طریق تصمیم‌های تاریخی مجمع عمومی گسترش یافته، تصمیم‌هایی که به تدریج عمومیت و جهان شمولی، یکپارچگی و پیوستگی خود را با توسعه و دموکراسی تثبیت کرده‌اند. فعالیت‌های آموزشی، مردم جهان را از حقوق مسلم خود آگاه کرده، در همان حال نظام‌های قضایی و کفیری ملی متعددی از طریق برنامه‌های آموزشی و مشورت فنی سازمان ملل اصلاح و بهتر شده‌اند. نهادهای سازمان ملل برای نظارت بر پیروی از معاهدات حقوق بشر، بین کشورهای عضو، اعتبار و انسجام قابل توجهی به دست آورده‌اند.

کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل به منظور تقویت و هماهنگی تلاش‌های سازمان ملل برای حفاظت و حمایت از کلیه حقوق بشر تمام افراد در سراسر جهان فعالیت می‌کند. دبیرکل، حقوق بشر را موضوع اصلی تعیین کرده است که فعالیت سازمان ملل را در زمینه‌های اصلی صلح و امنیت، توسعه، کمک بشردوستانه، و امور اقتصادی و اجتماعی منسجم و هماهنگ می‌کند. کلیه نهادها و کارگزاری‌های تخصصی سازمان ملل عملاً تا حدی در حمایت از حقوق بشر شرکت دارند.

اسناد حقوق بشر

حدود ۴۰ سازمان غیردولتی در کنفرانس سانفرانسیسکو در ۱۹۴۵، که در جریان آن سازمان ملل متحد ایجاد شد، به نمایندگی از زنان، اتحادیه‌های صنفی و کارگری، سازمان‌های قومی و گروه‌های مذهبی با نمایندگان دولت‌ها، بیشتر از کشورهای کوچکتر، متحد شدند و برای استفاده از زبانی صریح‌تر و دقیق‌تر از آنچه به وسیله کشورهای دیگر پیشنهاد شده بود، درباره حقوق بشر فشار آوردند. تلاش قاطعانه آنان منجر به گنجاندن مفادی درباره رعایت و اجرای حقوق بشر در منشور ملل متحد شد، و اساس قانونگذاری بین‌المللی دوره پس از ۱۹۴۵ را به وجود آورد.

به این ترتیب مقدمه منشور به صراحت «ایمان به حقوق اساسی بشر و به حیثیت و ارزش شخصیت انسانی و به تساوی حقوق مرد و زن و همچنین بین ملت‌ها اعم از کوچک و بزرگ» را تأیید می‌کند. ماده یک می‌گوید یکی از چهار وظیفه اصلی سازمان ملل متحد ترویج و تشویق «احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان بدون تمایز از حیث نژاد، جنس، زبان یا مذهب» است. سایر مفاد آن کشورها را متعهد می‌سازند با همکاری سازمان ملل برای دستیابی به احترام همگانی برای حقوق بشر اقدام کنند.

اعلامیه بین‌المللی حقوق بشر

مجمع عمومی، سه سال پس از تأسیس سازمان ملل متحد، قانون حقوق بشر معاصر را بنیاد نهاد: اعلامیه جهانی حقوق بشر، که هدف از آن ایجاد «معیار موفقیت مشترک برای همه مردم» بود، ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ به تصویب رسید، روزی که اینک در سراسر جهان به عنوان روز بین‌المللی حقوق بشر گرامی داشته می‌شود. ۳۰ ماده آن، حقوق بنیادی مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی را که تمامی این‌ای بشر در هر کشوری باید از آنها برخوردار باشند، مشخص کرد (به کادر نگاه کنید). مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر از نظر بسیاری از پژوهشگران از اعتبار حقوق بین‌الملل برخوردار است زیرا به صورت گسترده‌ای پذیرفته شده و برای سنجش رفتار کشورها به کار می‌رود. کشورهای تازه استقلال یافته بسیاری به اعلامیه جهانی استناد کرده یا مفاد آن را در قوانین بنیادی یا قانون اساسی خود گنجانده‌اند.

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، گسترده‌ترین موافقت‌نامه‌های از نظر حقوقی الزام‌آور حقوق بشر هستند که در مذاکرات تحت نظارت سازمان ملل منعقد شدند. این موافقت‌نامه‌ها، مصوب سال ۱۹۶۶ مجمع عمومی، مفاد اعلامیه جهانی را با تبدیل این حقوق به تعهدات الزام‌آور قانونی و تعیین کمیته‌هایی برای نظارت بر پیروی کشورهای عضو، یک گام جلوتر بردند.

اعلامیه جهانی، همراه با دو میثاق بین‌المللی حقوق بشر و پروتکل‌های اختیاری میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، اعلامیه بین‌المللی حقوق بشر را تشکیل می‌دهند.

حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ۱۹۷۶ به اجرا در آمد و ۱۴۸ کشور عضو آن هستند. حقوق بشری که این میثاق می‌کوشد ترویج و حفاظت کند، شامل:

- حق کارکردن در شرایط عادلانه و مناسب.
- حق (برخورداری از) حمایت اجتماعی، معیار زندگی رضایت بخش و عالیترین معیارهای قابل حصول رفاه جسمی و روانی.
- حق آموزش و پرورش و برخورداری از مزایای آزادی فرهنگی و پیشرفت علمی.

تعریف حقوق جهانی

اعلامیه جهانی حقوق بشر بنیاد مجموعه گسترده قوانین حقوق بشر است که در طول چند دهه ایجاد شد. ماده‌های ۱ و ۲ آن می‌گویند «همه انسان‌ها از نظر حیثیت و حقوق برابر به دنیا می‌آیند و حق دارند از تمامی حقوق و آزادی‌های تعیین شده در اعلامیه حقوق بشر» بدون هیچ نوع تمایز مانند نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و غیره، اصل و نسب ملی یا اجتماعی، دارایی، تولد یا موقعیت‌های دیگر» برخوردار باشند.

مفاد ۳ تا ۲۱، حقوق مدنی و سیاسی را که همه انسان‌ها استحقاق آنها را دارند تعیین کرد، از جمله:

- حق زندگی، آزادی و امنیت.
 - رهایی از بردگی و بندگی.
 - رهایی از شکنجه یا بی‌رحمی، رفتار یا مجازات غیرانسانی یا تحقیر آمیز.
 - حق به رسمیت شناخته شدن به عنوان یک فرد در برابر قانون؛ حق اقامه دعوی در محاکم عدلیه یا داوری؛ رهایی از توقیف، بازداشت یا تبعید خودسرانه؛ حق محاکمه عادلانه و بازجویی علنی در دادگاهی مستقل و بی‌طرف؛ حق بی‌گناه به حساب آمدن تا زمان اثبات جرم.
 - برخورداری از حق عدم مداخله خودسرانه به حریم خصوصی، خانواده، خانه یا مکاتبات؛ برخورداری از حق عدم تعرض به حیثیت و اعتبار و شهرت؛ حق برخورداری از محافظت قانون در برابر چنین تعرضاتی.
 - آزادی رفت و آمد؛ حق پناهنجویی؛ حق برخورداری از ملیت.
 - حق ازدواج و تشکیل خانواده؛ حق مالکیت.
 - آزادی اندیشه، عقیده و مذهب؛ آزادی نظر و بیان.
 - حق انجمن و تجمع مسالمت آمیز.
 - حق شرکت در دولت و دسترسی برابر به خدمات عمومی.
- ماده‌های ۲۲ تا ۲۷ حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را تعیین کردند که تمامی افراد بشر استحقاق برخورداری از آنها را دارند، از جمله:
- حق امنیت اجتماعی.
 - حق کار کردن؛ حق دریافت دستمزد برابر برای کار برابر؛ حق تشکیل و پیوستن به اتحادیه‌های کاری و صنفی.
 - حق استراحت و تفریح.
 - حق برخورداری از معیارهای مناسب بهداشتی و رفاهی
 - حق آموزش و پرورش
 - حق مشارکت در زندگی فرهنگی جامعه
- سرانجام، ماده‌های ۲۸ تا ۳۰ به رسمیت می‌شناسند که هر فرد استحقاق برخورداری از نظامی اجتماعی و بین‌المللی را دارد که در آن حقوق بشر تعیین شده در اعلامیه، امکان تحقق کامل داشته باشند؛ این حقوق ممکن است فقط برای مقصود منحصر به فرد تضمین شناسایی و احترام حقوق و آزادی‌های سایرین و تأمین ساز و کارهای اخلاقی، نظم عمومی و رفاه همگان در جامعه‌ای دموکراتیک محدود شوند؛ و هر شخص وظایفی در قبال جامعه‌ای دارد، که در آن زندگی می‌کند.

این میثاق تحقق این حقوق را بدون هرگونه تبعیض پیش‌بینی کرده است. شورای اقتصادی و اجتماعی سال ۱۹۸۵ کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را تأسیس کرد تا بر اجرای این کنوانسیون به وسیله کشورهای عضو نظارت کند. این نهاد ۱۸ عضوی از کارشناسان، گزارش‌های تسلیم شده را بر اساس روندهای ویژه مطالعه و

درباره آنها با نمایندگان دولت‌های مربوطه بحث می‌کند. کمیته به کشورها بر مبنای رسیدگی گزارش‌های آنها توصیه‌هایی می‌دهد و همچنین توصیه‌های کلی برای تعیین مفهوم حقوق بشر یا موضوع‌های مربوطه تصویب می‌کند و گام‌های لازم کشورهای متعهد برای اجرای ماده‌های میثاق را مشخص می‌کند.

حقوق مدنی و سیاسی

میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و نخستین پروتکل اختیاری آن در ۱۹۷۶ به اجرا در آمد. ۱۵۱ کشور به این میثاق و ۱۰۴ کشور به پروتکل آن متعهد هستند.

- این میثاق به حقوقی مانند آزادی نقل و انتقال؛ برابری در مقابل قانون؛ حق محاکمه عادلانه و فرض بی‌گناهی؛ آزادی اندیشه، عقیده و مذهب؛ آزادی نظر و بیان؛ تجمع مسالمت‌آمیز؛ آزادی انجمن؛ مشارکت در امور عمومی و انتخابات؛ و حمایت از حقوق اقلیت‌ها می‌پردازد.
- میثاق فوق محرومیت خودسرانه اشخاص از زندگی؛ شکنجه، رفتار تحقیرآمیز و بی‌رحمانه؛ دخالت خودسرانه در حریم خصوصی؛ تبلیغات جنگی؛ و طرفداری از نفرت نژادی یا مذهبی را ممنوع می‌کند.

میثاق دو پروتکل دارد. پروتکل اختیاری نخست (۱۹۶۶)، سندی آیین‌نامه‌ای است، که حق دادخواهی به افرادی می‌دهد که از معیارهای محکمه پسند پیروی می‌کنند. پروتکل اختیاری دوم (۱۹۸۹) تعهدات اساسی نسبت به حذف مجازات مرگ به وجود می‌آورد و ۵۰ کشور متعهد دارد.

این میثاق کمیته حقوق بشر، با ۱۸ عضو، را تاسیس کرد که گزارش‌های متناوب تسلیم شده به وسیله کشورهای عضو را درباره اقدام‌های انجام شده جهت اجرای ماده‌های پیمان، بررسی می‌کند. این کمیته همچنین برای کشورهای متعهد به پروتکل اختیاری نخست، به شکایت‌های افرادی که ادعا می‌کنند قربانی نقض هر یک از حقوق تعیین شده در این میثاق هستند، رسیدگی می‌کند. کمیته به چنین شکایاتی در جلسات غیرعلنی رسیدگی می‌کند و همه اسناد مربوط به آن، محرمانه باقی می‌ماند. اما یافته‌های کمیته، علنی و منتشر و در گزارش سالانه آن به مجمع عمومی نقل شده و آورده می‌شوند.

کنوانسیون‌های دیگر

اعلامیه جهانی مایه الهام حدود ۸۰ کنوانسیون و اعلامیه بوده که در سازمان ملل درباره مسائلی گوناگون منعقد شده‌اند. هفت مورد از این کنوانسیون‌ها برای نظارت بر پیروی کشورهای متعهد است. هنگامی که کشورها نسبت به این معاهدات متعهد می‌شوند، موافقت می‌کنند که نهادهای کارشناسی مستقل، مقررات و شیوه‌های حقوق بشر آنها را بازرسی کنند. این نهادها عبارتند از:

- کنوانسیون پیشگیری و مجازات جنایت کشتار جمعی (۱۹۴۸)، واکنشی مستقیم به جنایات جنگ جهانی دوم، جنایت کشتار جمعی را به عنوان ارتکاب اقداماتی خاص به قصد نابود کردن یک گروه ملی، قومی، نژادی یا مذهبی تعریف، و کشورها را متعهد می‌کند عاملان آنها را محاکمه کنند. این کنوانسیون ۱۳۵ کشور متعهد دارد.
- کنوانسیون مربوط به موقعیت پناهندگان (۱۹۵۱)، حقوق پناهندگان، به ویژه حق آنان به عدم بازگشت اجباری به کشورهایی که در آنها در معرض خطر قرار دارند، را تعریف می‌کند و مفادی برای جنبه‌های گوناگون زندگی روزمره آنان، از جمله حق آنان به کار، آموزش و پرورش، تامین اجتماعی و یاری عمومی، و حق آنان به اسناد سفر ارائه می‌دهد. این کنوانسیون ۱۴۲ کشور متعهد دارد.
- پروتکل مربوط به موقعیت پناهندگان (۱۹۶۷) کاربرد جهانی این کنوانسیون را تضمین می‌کند که در اصل برای پناهندگان جنگ جهانی دوم طراحی شد. این پروتکل ۱۴۱ کشور متعهد دارد. در مجموع ۱۴۵ کشور به یک یا هر دو این اسناد پیوسته‌اند.
- کنوانسیون بین‌المللی حذف تمامی شکل‌های تبعیض نژادی (۱۹۶۶) را ۱۶۹ کشور پذیرفته‌اند. این سند که با این فرض شروع می‌شود که هر سیاست خود برترینی که بر اساس تفاوت‌های نژادی استوار باشد، غیرقابل توجیه، از نظر علمی نادرست و از نظر اخلاقی و حقوقی محکوم است، «تبعیض نژادی» را تعریف و کشورهای عضو را متعهد می‌سازد تدابیری برای حذف آن در قانون و عمل انجام دهند. این کنوانسیون، نهادی نظارتی یعنی کمیته حذف تبعیض نژادی را ایجاد کرد تا به گزارش‌های کشورهای عضو - و همچنین دادخواست‌های افراد مدعی نقض مفاد این کنوانسیون، در صورتی که کشور مربوطه این رویه اختیاری کنوانسیون را پذیرفته، رسیدگی کند.
- کنوانسیون حذف تمامی شکل‌های تبعیض علیه زنان (۱۹۷۹)، با ۱۷۵ کشور عضو، برابری زنان را در برابر قانون تضمین و تدابیری را برای حذف تبعیض علیه زنان با توجه به زندگی سیاسی و عمومی، ملیت، آموزش و پرورش، اشتغال، بهداشت، ازدواج و خانواده مشخص می‌کند. این کنوانسیون کمیته حذف تبعیض علیه زنان را به عنوان نهاد نظارت بر اجرای آن و رسیدگی به گزارش‌های کشورهای عضو ایجاد کرد. پروتکل اختیاری این کنوانسیون (۱۹۹۹)، با ۵۹ کشور عضو، به افراد اجازه می‌دهد شکایت‌ها درباره موارد نقض کنوانسیون را به کمیته تسلیم کنند.
- کنوانسیون علیه شکنجه و سایر رفتار یا مجازات غیرانسانی یا تحقیرآمیز (۱۹۸۴)، با ۱۳۴ کشور عضو، شکنجه را جنایتی بین‌المللی تعریف می‌کند، کشورهای عضو را مسئول پیشگیری از آن می‌داند و آنها را ملزم می‌کند شکنجه‌گران را مجازات کنند. هیچ موقعیت استثنایی نمی‌تواند شکنجه را توجیه کند، همچنان که هیچ شکنجه‌گری نمی‌تواند از ارتکاب شکنجه به بهانه داشتن دستور دفاع کند. نهاد نظارت کننده یعنی کمیته ضد شکنجه که به وسیله این کنوانسیون تاسیس شده، گزارش‌های کشورهای عضو را بررسی می‌کند، دادخواهی‌ها از افرادی که کشورهای آنان این روند را پذیرفته‌اند

دریافت و به آنها رسیدگی می‌کند، و می‌تواند درباره کشورهای که باور دارد اعمال شکنجه در آنها جدی و فراگیر است، دست به تحقیق بزند.

• کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹)، آسیب‌پذیری ویژه کودکان را به رسمیت می‌شناسد و قوانین حمایت از کودکان در تمام مقوله‌های حقوق بشر را در یک مجموعه فراگیر جمع‌آوری می‌کند. این کنوانسیون عدم تبعیض را تضمین می‌کند و به رسمیت می‌شناسد که تامین بهترین منافع کودک باید راهنمای تمام اقدامات باشد. به کودکان آواره، معلول یا عضو اقلیت‌ها توجه ویژه معطوف شده است. کشورهای عضو موظفند تضمین‌هایی برای بقا، رشد، حمایت از کودکان و مشارکت آنان فراهم سازند. این کنوانسیون با ۱۹۲ کشور عضو معاهده‌ای است که به تصویب بیشترین کشورها رسیده است. **کمیته حقوق کودک**، که به وسیله کنوانسیون ایجاد شد، بر اجرای آن نظارت و گزارش‌های کشورهای عضو را بررسی می‌کند.

• کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق همه کارگران مهاجر و اعضای خانواده‌های آنان (۱۹۹۰) حقوق و اصول اساسی و همچنین تدابیری برای حمایت از کارگران مهاجر، اعم از قانونی یا غیرقانونی، در سراسر جریان مهاجرت تعیین می‌کند. این کنوانسیون که از اول ژوئیه ۲۰۰۳ به اجرا در آمد ۲۴ کشور عضو دارد. نخستین اجلاس نهاد نظارتی آن یعنی **کمیته کارگران مهاجر**، مارس ۲۰۰۴ تشکیل شد.

اعلامیه جهانی و سایر مصوبه‌های سازمان ملل همچنین بخشی از اساس چند موافقت‌نامه منطقه‌ای، مانند کنوانسیون حقوق بشر اروپا، کنوانسیون حقوق بشر آمریکا، و منشور حقوق بشر و مردمان آفریقا را تشکیل داده است.

معیارهای دیگر

علاوه بر این، سازمان ملل معیارها و مقررات فراوان دیگری درباره حمایت از حقوق بشر تصویب کرده است. این «اعلامیه‌ها»، «ضوابط رفتاری» و «اصول» معاهده‌هایی نیستند که کشورها عضو آنها شوند. با وجود این، به ویژه به این دلیل که کشورها متن آنها را با دقت تهیه و با اجماع تصویب کرده‌اند، تأثیری عمیق دارند. از جمله مهمترین آنها عبارتند از:

• اعلامیه حذف تمامی شکل‌های تعصب و تبعیض بر مبنای مذهب و عقیده (۱۹۸۱) حق همگان را برای برخورداری از آزادی اندیشه، عقاید سیاسی و مذهبی و حق قرار نداشتن در معرض تبعیض در زمینه‌های مذهب یا سایر اعتقادات تأیید می‌کند.

• اعلامیه مربوط به حق توسعه (۱۹۸۶) این حق را به عنوان «یک حق بشر مسلم و غیرقابل انتقال رسمیت بخشید که به موجب آن هر فرد و تمام مردم حق دارند در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، که در آن تمام حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی می‌توانند به طور کامل تحقق یابند،

شرکت و به آن مساعدت کنند و از آن برخوردار شوند.» این اعلامیه می‌افزاید «برابری فرصت برای توسعه، حقی قانونی برای ملت‌ها و افراد است.»

• اعلامیه حقوق اشخاص متعلق به اقلیت‌های ملی، قومی، مذهبی و زبانی (۱۹۷۲) حق اقلیت‌ها را برای برخورداری از فرهنگ خود؛ اعتراف و عمل به دین خود؛ استفاده از زبان خود؛ و ترک هر کشوری، از جمله کشور خود، و بازگشت به کشور خود اعلام می‌کند. این اعلامیه خواهان اقدام کشورها برای ترویج و حمایت از این حقوق است.

• اعلامیه مدافعان حقوق بشر (۱۹۹۸) درصدد است کار فعالان حقوق بشر را در سراسر جهان به رسمیت بشناسد، ترویج کند و از آن حمایت به عمل آورد. این اعلامیه حق همگان را، اعم از فردی یا به صورت جمعی با دیگران، برای ترویج و تلاش به منظور حمایت از حقوق بشر در سطوح ملی و بین‌المللی، و مشارکت در فعالیت‌های مسالمت‌آمیز علیه موارد نقض حقوق بشر پاس می‌دارد. کشورها موظف هستند همه تدابیر لازم را برای حفاظت از مدافعان حقوق بشر در برابر هر مورد نقض، تهدید، مقابله به مثل و تلافی، فشار یا سایر اقدام‌های خودسرانه به عمل آورند. سایر معیارهای مهم غیر معاهده‌ای شامل *حداقل مقررات استاندارد برای رفتار با زندانیان (۱۹۵۷)*، اصول اساسی مربوط به استقلال قوه قضاییه (۱۹۸۵)، *مجموعه اصول برای حمایت از همه اشخاص تحت هر شکل بازداشت یا زندان (۱۹۸۸)*، و اعلامیه حمایت از همه اشخاص از ناپدید شدن اجباری (۱۹۹۲) است.

نهادهای و تشکیلات حقوق بشر

کمیسیون حقوق بشر

کمیسیون حقوق بشر، که سال ۱۹۴۶ ایجاد شد نهاد اصلی سازمان ملل برای ترویج و حمایت از حقوق بشر است. این کمیسیون برای سیاست‌های کلی رهنمود ارائه می‌دهد، مسائل حقوق بشر را بررسی، معیارهای بین‌المللی جدید تدوین و بر رعایت حقوق بشر در سراسر جهان نظارت می‌کند. کمیسیون حقوق بشر، به عنوان نهاد بین دولتی اصلی سیاستگذاری برای حقوق بشر در سازمان ملل، مجاز است درباره موقعیت حقوق بشر در هر جای جهان بحث و اطلاعات کشورها، سازمان‌های غیردولتی و سایر منابع را بررسی کند.

این کمیسیون مجمعی برای کشورها، سازمان‌های بین دولتی و سازمان‌های غیردولتی است تا نگرانی‌های خود را درباره مسائل حقوق بشر ابراز کنند. کمیسیون فوق متشکل از ۵۳ کشور عضو که برای دوره‌های سه ساله انتخاب می‌شوند، هر سال مدت ۶ هفته در ژنو تشکیل جلسه می‌دهد. کشورها و سازمان‌های غیردولتی درباره موقعیت‌های مربوط به خوداطلاعات، ودولت‌های مربوطه غالباً پاسخ می‌دهند. کمیسیون در پاسخ ممکن است کارشناسان یا گروه‌های حقیقت‌یاب را منصوب کند، ترتیب دیدار از محل را بدهد، به گفت‌وگو با دولت‌ها ادامه دهد، کمک ارائه دهد، و موارد نقض را که به آنها پی برده محکوم کند.

گروه‌های کاری و گزارشگران ویژه

گروه‌های کاری و گزارشگران ویژه حقوق بشر در خطوط پایانی حمایت از حقوق بشر قرار دارند. آنان درباره موارد نقض تحقیق و در موقعیت‌های اضطراری و موارد انفرادی، به صورتی که به آنها به عنوان «شیوه‌های ویژه» اشاره می‌شود، مداخله می‌کنند. آنان با امکانات شخصی خود برای مدت حداکثر شش سال خدمت می‌کنند و مزد نمی‌گیرند. تعداد چنین کارشناسانی در طول سال‌ها مدام افزایش یافته است. در حال حاضر بیش از ۳۰ مورد از چنین ماموریت‌های ویژه در جریان است.

این کارشناسان در تهیه گزارش‌های خود برای کمیسیون حقوق بشر و مجمع عمومی از کلیه منابع موثق، از جمله شکایت‌های فردی و اطلاعات از سازمان‌های غیردولتی استفاده می‌کنند. آنان ممکن است همچنین «روندهای اقدام فوری» را فعال کنند تا در عالی‌ترین سطح نزد دولت‌ها وساطت کنند. بخش قابل توجهی از تحقیقات آنان در محل انجام می‌شود که در آنجا با مسئولان و قربانیان دیدار و از محل، مدرک گردآوری می‌کنند. گزارش‌های آنان انتشار می‌یابد تا به افشای موارد نقض کمک و بر مسئولیت دولت‌ها برای حفاظت از حقوق بشر تأکید شود.

این کارشناسان درباره موقعیت حقوق بشر در کشورهای خاص، یا درباره موارد عمده نقض حقوق بشر در سراسر جهان بررسی و نظارت می‌کنند و گزارش‌های علنی می‌دهند.

• **نمایندگان، کارشناسان مستقل و گزارشگران ویژه خاص کشورها.** در حال حاضر درباره افغانستان، برون‌دی، کامبوج، کوبا، جمهوری دموکراتیک کنگو، هائیتی، عراق، لیبیا، میانمار، اراضی اشغالی فلسطین و سومالی گزارش می‌دهند. به علاوه به دبیر کل ماموریت داده شده گزارش‌هایی درباره قبرس، تی‌مور شرقی، کوزوو و اراضی اشغالی اعراب تهیه کند.

• **گروه‌های کاری، نمایندگان و گزارشگران ویژه موضوعی،** در حال حاضر درباره ناپدید شدن‌های اجباری یا ناخواسته، اعدام‌های سریع، شکنجه، بازداشت خودسرانه، تبعیض نژادی، خشونت علیه زنان، فروش کودکان، عدم مدارای مذهبی، افراد آواره در کشور خود، مهاجران، مدافعان حقوق بشر، آزادی بیان، استقلال قوه قضاییه، دادن غرامت و خسارت به قربانیان، مزدوران، تعدیل ساختاری و بدهی خارجی، فقر شدید، آثار نامساعد نقل و انتقال و تخلیه غیرقانونی محصولات و مواد زائد سمی و خطرناک، و حقوق توسعه، آموزش و پرورش، غذا، مسکن و بهداشت گزارش می‌دهند.

اگر موقعیتی ویژه به قدر کافی وخیم فرض شود، کمیسیون می‌تواند دستور تحقیق به وسیله گروهی از کارشناسان مستقل (گروه‌کاری) یا یک فرد (گزارشگر یا نماینده ویژه) بدهد. کمیسیون سپس بر اساس اطلاعات دریافتی از این کارشناسان، از دولت مربوطه می‌خواهد تغییرات لازم را ایجاد کند.

کمیسیون حقوق بشر سال ۱۹۴۷ کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق بشر (با نام قبلی کمیسیون پیشگیری از تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها) را تشکیل داد. این کمیسیون فرعی که هر سال تشکیل جلسه می‌دهد از ۲۶ کارشناس تشکیل شده که در موقعیت شخصی خود، نه به عنوان نمایندگان دولت خود، خدمت می‌کنند. این کمیسیون فرعی که از آغاز به مسائل تبعیض و حمایت از اقلیت‌ها رسیدگی می‌کرد، در طول سال‌ها دامنه فعالیت خود را به شدت گسترش داد تا مجموعه‌ای گسترده از مسائل حقوق بشر را پوشش دهد. این نهاد، مطالعات بسیاری، به ویژه درباره توسعه مقررات حقوقی انجام داده، و پیشنهادهایی به کمیسیون می‌دهد. سازمان‌های غیردولتی نیز در کار آن شرکت می‌کنند.

سه گروه کاری عمده این کمیسیون فرعی به مسائل مردم بومی، شکل‌های بردگی معاصر، و اقلیت‌ها رسیدگی می‌کنند.

کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد

کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد مقام دارای مسئولیت اصلی برای فعالیت‌های سازمان ملل در زمینه حقوق بشر است. کمیساریای عالی که برای چهار سال منصوب می‌شود، وظایف بسیاری به عهده دارد از جمله: ترویج و حمایت از برخورداری موثر همگان از کلیه حقوق بشر؛ ترویج و ارتقای همکاری بین‌المللی برای حقوق بشر؛ ترغیب و هماهنگ کردن اقدام درباره حقوق بشر در نظام ملل متحد؛ کمک به ایجاد معیارهای جدید حقوق بشر؛ و حمایت از تصویب معاهده‌های حقوق بشر. کمیساریای عالی همچنین مأموریت دارد به موارد نقض شدید حقوق بشر واکنش نشان داده و اقدام پیشگیرانه انجام دهد.

مجمع عمومی ۲۵ فوریه ۲۰۰۴ انتصاب لویس آربر کانادایی را به عنوان جدیدترین کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل تصویب کرد. خانم آربر دادستان دادگاه‌های بین‌المللی کیفری سازمان ملل برای یوگسلاوی سابق و رواندا از اکتبر ۱۹۹۶ تا سپتامبر ۱۹۹۹، یعنی دوره فعالیت شدید هر دو دادگاه، بود. دوره کار چهار ساله او در مقام کمیساریای عالی، اول ژوئیه، به دنبال بازنشستگی وی از دیوان عالی کانادا در ژوئن، شروع شد. آقای سرجیو وی‌یرا دملو (از برزیل)، کمیساریای عالی پیشین در حمله ۱۹ اوت ۲۰۰۳ به مقر سازمان ملل در بغداد کشته شد که در آنجا به عنوان رئیس هیات سازمان ملل خدمت می‌کرد. در فاصله مرگ دملو و انتصاب آربر، آقای برتراند رامچاران (از گویان) به عنوان کفیل کمیساریای عالی خدمت کرد.

کمیساریای عالی تحت هدایت و رهبری دبیرکل به کمیسیون حقوق بشر، و از طریق شورای اقتصادی و اجتماعی، به مجمع عمومی گزارش می‌دهد. کمیساریای عالی به منظور تضمین احترام به حقوق بشر و پیشگیری از نقض آن با دولت‌ها به گفت و گو می‌پردازد. کمیساریای عالی در داخل نظام ملل متحد تلاش می‌کند تا نهادهای حقوق بشر سازمان ملل را تقویت و کارآمد کند تا کارآترو موثرتر شوند.

دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر کانون مرکزی فعالیت‌های حقوق بشر سازمان ملل است و به عنوان دبیرخانه برای کمیسیون حقوق بشر، نهادهای معاهده (کمیته‌های کارشناسی که بر متابعت از معاهده نظارت می‌کنند) و سایر ارگان‌های حقوق بشر سازمان ملل خدمت می‌کند. این دفتر همچنین فعالیت‌های عملی در زمینه حقوق بشر انجام و خدمات مشورتی و کمک فنی ارائه می‌دهد. علاوه بر بودجه عادی دفتر، بودجه بعضی از فعالیت‌های آن از طریق منابع فوق بودجه‌ای تامین می‌شود.

کنفرانس جهانی حقوق بشر

دومین کنفرانس جهانی حقوق بشر (وین، ۱۹۹۳) بار دیگر جهان شمولی و نقش محوری حقوق بشر را تأیید کرد. این کنفرانس تنش‌هایی را درباره مسائل بسیار - مانند حاکمیت ملی، جهان شمولی، نقش سازمان‌های غیردولتی، و مسأله بی طرفی و غیر گزینشی بودن در کاربرد معیارهای بین‌المللی حقوق بشر آشکار کرد. ۱۷۱ کشور در اعلامیه و برنامه اقدام وین اعلام کردند تأمین حقوق بشر «وظیفه مشروع جامعه بین‌المللی» شده و «کلیه حقوق بشر، جهانی، غیرقابل تفکیک، وابسته به هم و مرتبط هستند».

این اعلامیه می‌گوید «در عین حال که اهمیت ویژگی‌های ملی و منطقه‌ای و پیشینه‌های گوناگون تاریخی، فرهنگی و مذهبی را باید در نظر داشت، این وظیفه کشورها است که بدون توجه به نظام‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود، از کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی پشتیبانی و محافظت کنند».

این اعلامیه می‌گوید «دموکراسی، توسعه و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی، وابسته به هم و تقویت کننده یکدیگر هستند» اعلامیه به این ترتیب بار دیگر حق جهانی توسعه و رابطه تفکیک ناپذیر بین توسعه و حقوق بشر را تأیید می‌کند.

کمیساریای عالی برای نهادی کردن همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای سازمان ملل که در امر حقوق بشر شرکت دارند، مانند صندوق کودکان سازمان ملل، سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد، برنامه عمران ملل متحد، دفتر کمیساریای عالی سازمان ملل در امور پناهندگان، و داوطلبان سازمان ملل، گام‌های ویژه برداشته است. این دفتر همچنین بخشی از کمیته دائمی بین کارگزاری است که بر واکنش بین‌المللی نسبت به موارد اضطراری بشردوستانه نظارت می‌کند.

آموزش و اطلاعات. آموزش از نظر سازمان ملل از حقوق بشر بنیادی و از موثرترین ابزارها برای حمایت از حقوق بشر است. آموزش حقوق بشر، چه در محیط‌های رسمی یا غیررسمی، در صدد است فرهنگ جهانی حقوق بشر را از طریق روش‌های نوآورانه آموزشی، گسترش دانش و اصلاح نگرش‌ها و دیدگاه‌ها به پیش ببرد.

دهه سازمان ملل برای آموزش حقوق بشر (۲۰۰۴-۱۹۹۵) می‌کوشد آگاهی جهانی را افزایش و فرهنگ جهانی حقوق بشر را پرورش دهد. این دهه تاکنون باعث شده است حدود ۴۰ کشور اصول حقوق بشر را، از جمله با گنجانیدن آن‌ها در برنامه‌های درسی مدارس خود ترویج کنند. کشورهای گوناگون، برنامه‌های اقدام ملی تصویب کرده و نهادهای ملی را در این تلاش شرکت داده‌اند. از منابع اصلی اطلاعات درباره حقوق بشر، وبسایت دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر (www.unhchr.ch) است.

ترویج و حمایت از حقوق بشر

نقش و دامنه اقدام سازمان ملل در ترویج و حمایت از حقوق بشر همچنان در حال گسترش است. وظیفه اصلی آن تضمین احترام کامل برای شرافت انسانی «همه مردم ملل متحد است»، مردمی که منشور به نام آنان نوشته شد. سازمان ملل متحد از طریق نهادهای بین‌المللی خود در جبهه‌های بسیاری در حال فعالیت است:

• **به عنوان وجدان جهانی** - سازمان ملل سرعت ایجاد معیارهای بین‌المللی رفتار قابل قبول از طرف ملت‌ها را تعیین و توجه جهان را به شیوه‌هایی متمرکز کرده که درصدد تضعیف معیارهای حقوق بشر هستند. مجمع عمومی از طریق کنوانسیون‌ها و اعلامیه‌های گوناگون بر جهان شمولی و همگانی بودن اصول حقوق بشر تاکید کرده است.

• **به عنوان قانونگذار** - سازمان ملل عامل ایجاد مجموعه‌های بی‌سابقه حقوق بین‌الملل بوده است. حقوق بشر مربوط به زنان، کودکان، زندانیان، بازداشت شدگان و معلولان ذهنی، و همچنین رسیدگی به موارد نقض حقوق بشر مانند کشتارهای جمعی، تبعیض نژادی و شکنجه، اینک از ویژگی‌های اصلی حقوق بین‌الملل هستند که زمانی تقریباً به صورت انحصاری به روابط بین‌کشوری توجه داشت.

• **به عنوان ناظر** - سازمان ملل نقشی محوری در تضمین این امر ایفا می‌کند که حقوق بشر نه فقط تعریف بلکه از آنها حمایت شود. میثاق‌های بین‌المللی درباره حقوق مدنی و سیاسی و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۶۶) از جمله نخستین نمونه‌های معاهدات هستند که به نهادهای بین‌المللی اختیار می‌دهند نظارت کنند چگونه کشورها به تعهدات خود عمل می‌کنند. نهادهای معاهدات، گروه‌های کاری و گزارشگران ویژه کمیسیون حقوق بشر هر کدام روش‌ها و سازوکارهایی دارند تا بر متابعت کشورها از معیارهای بین‌المللی نظارت و درباره موارد نقض‌های احتمالی تحقیق کنند. تصمیم‌های آنها درباره موارد خاص دارای اعتباری اخلاقی است که کمتر دولتی مایل به ایستادگی در برابر آنها است.

• **به عنوان مرکز عصبی** - دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل پیام‌هایی از گروه‌ها و افراد مدعی نقض حقوق بشر دریافت می‌کند. هر سال بیش از ۱۰۰ هزار شکایت دریافت می‌شود. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر این پیام‌ها را، با در نظر گرفتن روش‌های اجرایی که به وسیله کنوانسیون‌ها و قطعنامه‌ها تعیین شده، به نهادها و کارگزاری‌های مناسب سازمان ملل ارجاع می‌دهد. تقاضاها برای مداخله فوری را می‌توان با فکس (۹۰۲۲-۹۱۷-۲۲-۴۱) و ای میل (tb-petitions@ohchr.org) برای دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل فرستاد.

• **به عنوان مدافع** - هنگامی که گزارشگر یا رئیس گروه کاری مطلع می‌شود موردی از نقض جدی حقوق بشر، مانند شکنجه یا اعدام بدون محاکمه در آستانه رخ دادن است با ارسال پیامی فوری به کشور مربوطه خواهان توضیح می‌شود و در صدد بر می‌آید تضمین کند که از حقوق فرد مورد تعرض حمایت خواهد شد.

• **به عنوان تحقیق‌کننده** - سازمان ملل اطلاعات گردآوری می‌کند که برای تدوین و اجرای قوانین حقوق بشر ضروری است. برای مثال چند مطالعه کشوری مبنای تدوین سندی را برای حمایت از حقوق مردم بومی فراهم ساخت. در مطالعات و گزارش‌هایی که به وسیله دفتر کمیساریای عالی

حقوق بشر به تقاضای نهادهای سازمان ملل تهیه می‌شود به راه‌هایی درباره سیاست‌ها، شیوه‌ها و نهادهای جدید برای افزایش احترام به حقوق بشر اشاره می‌شود.

• **به عنوان مرجعی برای فرجام خواهی** - افراد پس از این که با توسل به همه شیوه‌ها در داخل به جایی نرسیدند، بر اساس نخستین پروتکل اختیاری میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، و همچنین کنوانسیون بین‌المللی حذف کلیه شکل‌های تبعیض نژادی، کنوانسیون علیه شکنجه و پروتکل اختیاری کنوانسیون حذف کلیه شکل‌های تبعیض علیه زنان، می‌توانند علیه کشورهایی که روند فرجام خواهی مربوطه را پذیرفته‌اند شکایت کنند. به علاوه، کمیسیون حقوق بشر هر سال به شکایت‌های فراوان سازمان‌های غیردولتی یا افراد گوش می‌دهد.

• **به عنوان عامل کشف حقیقت** - کمیسیون حقوق بشر روش‌هایی برای نظارت و ارائه گزارش درباره وقوع انواع خاص نقض حقوق و همچنین موارد نقض در کشوری خاص ایجاد کرده است. گزارشگران یا نمایندگان و گروه‌های کاری ویژه موظف به انجام این وظیفه هستند که از نظر سیاسی حساس، بشردوستانه و گاهی خطرناک است. آنان حقایق را گردآوری می‌کنند، با گروه‌های محلی و مقامات دولتی تماس می‌گیرند، با اجازه دولت‌ها از محل‌های مورد نظر دیدن می‌کنند، و درباره چگونگی تقویت احترام به حقوق بشر توصیه‌هایی می‌دهند.

• **به عنوان دیپلمات رازدار** - دبیرکل و کمیساریای عالی حقوق بشر مسائل مربوط به حقوق بشر مانند آزادی زندانیان و لغو مجازات مرگ را بر مبنایی محرمانه با کشورهای عضو در میان می‌گذارند. کمیسیون حقوق بشر می‌تواند، با نظری به پیشگیری از موارد نقض شدید حقوق بشر، از دبیر کل بخواهد مداخله کند یا برای بررسی یک موقعیت ویژه حقوق بشر کارشناس بفرستد. دبیرکل همچنین ممکن است برای ابلاغ نگرانی مشروع سازمان ملل و جلوگیری از نقض حقوق بشر به میانجیگری و دیپلماسی آرام متوسل شود.

حق توسعه

اصل برابری فرصت برای توسعه ریشه‌های عمیق در منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر دارد. اعلامیه حق توسعه، مصوب سال ۱۹۸۶ مجمع عمومی، با اعلام حق توسعه به عنوان حقی انکارناپذیر از حقوق بشر، که بر اساس آن هر شخص و همه مردم حق دارند در توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شرکت و، به آن کمک و از آن برخوردار شوند، نشانه یک نقطه عطف بود.

حق توسعه در اعلامیه دومین کنفرانس جهانی حقوق بشر در وین در ۱۹۹۳ برجسته شده و در اعلامیه‌های سایر اجلاس‌ها و کنفرانس‌های عمده سازمان ملل، از جمله اعلامیه هزاره نیز آورده شده است. کمیسیون حقوق بشر در ۱۹۹۸ نهادی دوگانه تاسیس کرد تا به این موضوع رسیدگی کند یعنی: گروه کاری برای نظارت بر پیشرفت، بررسی موانع و تدوین برنامه‌هایی برای اجرای حق توسعه؛ و یک کارشناس مستقل درباره حق توسعه تعیین کرد که درباره اوضاع کنونی پیشرفت در اجرای حق توسعه گزارش می‌دهد.

برنامه همکاری فنی

چون از حقوق بشر هنگامی به بهترین وجه محافظت می‌شود که در فرهنگ محلی ریشه داشته باشد، سازمان ملل تلاش‌های خود را برای ترویج و حمایت از این حقوق در سطح ملی و محلی افزایش داده است. معیارهای بین‌المللی حقوق بشر را بدون این که در قوانین ملی ادغام شده و مورد حمایت نهادهای ملی باشند نمی‌توان به کار برد. موانع بسیاری در سطح ملی هنوز مانع از برخورداری همگان از حقوق بشر هستند. کشورهای عضو بسیاری فاقد زیربنایی هستند که به آنها امکان دهد به گونه‌ای موثر از حقوق بشر شهروندان خود حمایت و حفاظت کنند. این امر به ویژه در کشورهایی که تازه از عوارض جنگ‌های داخلی مرگبار رهایی یافته یا در حال خروج از بحران‌های بشردوستانه هستند، صدق می‌کند.

بنابراین سازمان ملل خدمات مشورتی خود را به دولت‌ها تقویت کرده و برنامه‌های همکاری فنی خود را در چارچوب گسترده‌تر حمایت از دموکراسی، توسعه و حقوق بشر، و تقویت توانایی کشورها به پیشبرد و گنجاندن چنین حقوقی در قوانین و روش‌های خود گسترش داده است.

برنامه همکاری فنی برای حقوق بشر، با نظارت دفتر کمیساریای عالی، هر سال حدود ۵۰ طرح را در حدود ۳۰ کشور اجرا می‌کند. این طرح‌ها بیشتر در کشورهای در حال توسعه و کشورهای در حال انتقال به دموکراسی انجام می‌شوند. بودجه این برنامه سالانه حدود ۹ میلیون دلار است که بیشتر آن به وسیله مساعدت‌های داوطلبانه تامین می‌شود و سال ۲۰۰۲ به ۷/۶ میلیون دلار رسید.

این برنامه هدف‌های توسعه ملی و یاری هماهنگ شده سازمان ملل را در حمایت از آن هدف‌ها منعکس و تصویب اسناد بین‌المللی حقوق بشر را تشویق و از اجرای آنها حمایت می‌کند. توجه آن بر چهار حوزه متمرکز است: اجرای عدالت؛ آموزش حقوق بشر؛ نهادهای ملی؛ و برنامه‌های اقدام ملی. توجه ویژه به مسائلی مانند حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛ حق توسعه؛ نژادپرستی؛ حقوق مردم بومی؛ قاچاق زنان و کودکان؛ جنسیت و حقوق بشر زنان؛ و حقوق کودک معطوف می‌شود.

چون دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر توانایی حضور در همه کشورها را ندارد، برنامه‌های منطقه‌ای تدوین کرده که از طریق آنها همکاری بین دولتی تشویق و از تجربه‌ها استفاده می‌شود، و می‌توان سیاست‌ها و برنامه‌های مشترک تدوین کرد. نمایندگی‌های منطقه‌ای دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر به عنوان مراکز منبع، خدمت می‌کنند و به تقاضاها در سطح کشور پاسخ می‌دهند.

این دفتر علاوه بر طرح‌های ملی و منطقه‌ای، از اجرای برنامه اصلاحات دبیرکل سازمان ملل، که حقوق بشر را به عنوان عنصر رابط و میان بر در فعالیت‌های نظام ملل متحد به حساب می‌آورد، حمایت می‌کند. دفتر کمیساریای عالی از یکپارچگی معیارهای حقوق بشر پشتیبانی می‌کند و فعالانه در ظرفیت‌سازی شرکت دارد. دفتر از تکرش حقوق بشری به ارزیابی‌ها و برنامه‌ریزی، و همچنین به توسعه و تدوین خط‌مشی‌ها و روش‌ها حمایت می‌کند.

حقوق کار

سازمان بین‌المللی کار کارگزاری تخصصی سازمان ملل است که وظیفه تعیین و حمایت از حقوق کار را به عهده دارد. کنفرانس بین‌المللی کار سه جانبه آن - متشکل از نمایندگان دولت، کارفرما و کارگر - حدود ۱۸۵ کنوانسیون و ۱۹۴ پروتکل درباره همه جنبه‌های زندگی کاری، شامل مجموعه‌ای از معیارهای بین‌المللی کار تصویب کرده است. در حالی که توصیه‌های آن درباره خط‌مشی، قوانین و شیوه‌ها رهنمود ارائه می‌دهد، کنوانسیون‌های آن برای کشورهایی که آنها را امضا و تایید می‌کنند تعهدات الزام‌آور ایجاد می‌کند.

کنوانسیون‌ها و توصیه‌ها درباره مسائلی مانند مدیریت کار، روابط صنعتی، سیاست اشتغال، شرایط کار، تامین اجتماعی، ایمنی و بهداشت کار تصویب شده‌اند. بعضی از آنها می‌کوشند حقوق بشر بنیادی را در محل کار تضمین کنند در حالی که دیگران به مسائلی مانند اشتغال زنان و کودکان و مقوله‌های ویژه‌ای مانند کارگران مهاجر و معلولان مربوط می‌شوند.

روال نظارتی سازمان بین‌المللی کار برای تضمین این که کنوانسیون‌های آن از نظر قانون و عمل به اجرا در آیند، بر ارزیابی‌های بی طرفانه کارشناسان مستقل و بررسی موارد و پرونده‌ها به وسیله نهادهای سه‌گانه این سازمان استوار است. همچنین تشریفات ویژه برای تحقیق درباره شکایت‌ها درباره نقض آزادی انجمن وجود دارد.

سازمان بین‌المللی کار کنوانسیون‌های مهم بسیاری را به تصویب رسانده است:

- **درباره کار اجباری (۱۹۳۰)** - جلوگیری از کار تحمیلی یا اجباری را در همه شکل‌های آن ایجاب می‌کند.
- **درباره آزادی اجتماعات و حمایت از حق سازمان (۱۹۴۸)** - حق کارگران و کارفرمایان را برای تشکیل و پیوستن به سازمان‌ها بدون کسب اجازه از پیش، تثبیت و کار کردن آزادانه چنین سازمان‌هایی را ضمانت می‌کند.
- **درباره حق سازمان و مذاکره و چانه‌زنی دسته جمعی (۱۹۴۹)** - برای حمایت از اعضای اتحادیه‌ها در برابر تبعیض، برای حمایت از سازمان‌های کارگران و کارفرمایان، و برای تدابیری به منظور حمایت از چانه‌زنی دسته جمعی پیش‌بینی می‌کند.
- **درباره دستمزد برابر (۱۹۵۱)** - خواهان پرداخت دستمزد و مزایای برابر برای کار با ارزش یکسان است.
- **درباره تبعیض (۱۹۵۸)** - خواهان سیاست‌های ملی برای ترویج برابری فرصت و رفتار، و حذف تبعیض در محل کار در زمینه‌های نژاد، رنگ، جنسیت، مذهب، عقاید سیاسی، ریشه یا تبار اجتماعی است.
- **درباره حداقل سن (۱۹۷۳)** - با تاکید بر این که حداقل سن برای اشتغال نباید کمتر از سن تکمیل آموزش اجباری باشد، در صدد جلوگیری از کار کردن کودکان است.
- **درباره بدترین شکل‌های کار کودکان (۱۹۹۹)** - بردگی کودکان، اسارت و بهره‌کشی برای بدهی، فحشا و پورنوگرافی، کارهای خطرناک، و استخدام اجباری برای شرکت در مناقشات مسلحانه را ممنوع می‌کند. مجمع عمومی همچنین تدابیری برای حمایت از حقوق کارگران مهاجر اندیشیده است.

مبارزه با تبعیض

آپارتاید

از موفقیت‌های بزرگی که راه‌هایی را که سازمان ملل می‌تواند به بی‌عدالتی‌های عمده در جهان پایان دهد، نشان داد نقش آن در حذف حکومت آپارتاید در آفریقای جنوبی است. سازمان ملل از ابتدای کار خود عملاً در مبارزه با آپارتاید، نظامی از تبعیض نژادی نهادینه شده و تبعیض تحمیلی دولت آفریقای جنوبی، شرکت داشت.

نلسون ماندلا سال ۱۹۹۴ که به تازگی به ریاست جمهوری آفریقای جنوبی انتخاب شده بود، در مجمع عمومی اظهار داشت نخستین بار در عمر ۴۹ ساله این مجمع است که رئیس کشور آفریقای جنوبی که از اکثریت آفریقایی انتخاب شده، در آن صحبت می‌کند. وی با استقبال از فروپاشی آپارتاید گفت: «این تغییر تاریخی به ویژه به دلیل تلاش‌های عظیمی به دست آمده که سازمان ملل در آن شرکت داشت تا از پایان جنایت آپارتاید علیه بشریت اطمینان حاصل کند.»

آپارتاید، که سازمان ملل متحد سال ۱۹۶۶ آن را به عنوان «جنایت علیه بشریت» که با منشور و اعلامیه جهانی حقوق بشر مغایرت دارد محکوم کرد، از ۱۹۴۸ تا پایان عمر آن در ۱۹۹۴، در دستور کار مجمع عمومی باقی ماند:

• مجمع عمومی در دهه ۱۹۵۰ بارها از دولت آفریقای جنوبی خواست به پیروی از اصول منشور ملل متحد آپارتاید را کنار بگذارد.

• مجمع عمومی سال ۱۹۶۲ کمیته ویژه علیه آپارتاید سازمان ملل را ایجاد کرد تا سیاست‌های نژادی آفریقای جنوبی را مهار کند. کمیته ویژه نقطه کانونی تلاش‌های بین‌المللی برای حمایت از برنامه اقدام فراگیر علیه آپارتاید شد.

• شورای امنیت سال ۱۹۶۳ تحریم تسلیحاتی داوطلبانه علیه آفریقای جنوبی را شروع کرد.
• مجمع عمومی از ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۴ از پذیرفتن استوارنامه نمایندگان آفریقای جنوبی برای حضور در جلسات عادی خود امتناع کرد. آفریقای جنوبی به دنبال این ممنوعیت تا پایان آپارتاید در ۱۹۹۴ در جلسات بعدی مجمع عمومی شرکت نکرد.

• مجمع عمومی سال ۱۹۷۱ خواهان تحریم ورزشی آفریقای جنوبی شد، اقدامی که تاثیری مداوم بر افکار عمومی در داخل و خارج این کشور داشت.

• مجمع عمومی سال ۱۹۷۳ کنوانسیون بین‌المللی سرکوبی و مجازات جنایت آپارتاید را تصویب کرد.

• شورای امنیت سال ۱۹۷۷ پس از رسیدن به این نتیجه که تعرضات آفریقای جنوبی علیه همسایگان خود و این که توانایی هسته‌ای بالقوه آن تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی به شمار می‌رود، تحریم تسلیحاتی آن را لازم‌الاجرا اعلام کرد. این نخستین اقدام از این گونه به وسیله شورا علیه یک کشور عضو بود.

• مجمع عمومی در ۱۹۸۵ کنوانسیون بین‌المللی علیه آپارتاید در ورزش را تصویب کرد.

• شورای امنیت همچنین در ۱۹۸۵، هنگامی که دولت آفریقای جنوبی حالت اضطراری اعلام و سرکوبگری را تشدید کرد از دولت‌ها خواست بر اساس فصل هفتم منشور تدابیر اقتصادی قابل توجهی علیه آفریقای جنوبی به عمل آورند.

انتقال از دولت آپارتاید به دموکراسی غیرنژادی با توافق صلح ملی بین دولت و حزب‌های عمده سیاسی سال ۱۹۹۰، با حمایت کامل سازمان ملل تسهیل شد. دو قطعنامه شورای امنیت در ۱۹۹۲ بر مشارکت جامعه بین‌المللی در تسهیل آن انتقال تاکید کرد. شورای امنیت برای تقویت ساختارهای توافق صلح در ۱۹۹۲ هیات ناظر سازمان ملل در آفریقای جنوبی را مستقر کرد که بر انتخابات سال ۱۹۹۴ نظارت کرد، انتخاباتی که به تشکیل دولت دموکراتیک غیرنژادی منجر شد. عمر آپارتاید، با تشکیل دولتی جدید و تصویب نخستین قانون اساسی دموکراتیک و غیرنژادی در این کشور به پایان رسیده بود.

نژاد پرستی

مجمع عمومی سال ۱۹۶۳/اعلامیه سازمان ملل را درباره حذف کلیه شکل‌های تبعیض نژادی تصویب کرد. این اعلامیه برابری بنیادی کلیه اشخاص را تایید و تاکید می‌کند تبعیض بین انسان‌ها بر اساس نژاد، رنگ یا منشاء قومی، ناقض حقوق بشر اعلام شده در اعلامیه جهانی و مانعی در روابط دوستانه و مسالمت‌آمیز بین ملت‌ها و اقوام است. مجمع عمومی، دو سال بعد کنوانسیون بین‌المللی حذف کلیه شکل‌های تبعیض نژادی را تصویب کرد که کشورهای عضو را موظف می‌کند مقرراتی در زمینه قانونگذاری، قضایی، اجرایی و غیره برای پیشگیری و مجازات تبعیض نژادی وضع کنند.

مجمع عمومی در ۱۹۹۳ دهه سوم مبارزه با نژادپرستی و تبعیض نژادی (۲۰۰۳ - ۱۹۹۳) را اعلام کرد و از همه کشورها خواست برای مبارزه با شکل‌های جدید نژادپرستی، به ویژه از طریق وضع قوانین، انجام تدابیر اجرایی، آموزش و پرورش و اطلاعات، اقدام کنند. کمیسیون حقوق بشر، همچنین سال ۱۹۹۳ گزارشگر ویژه رسیدگی به اشکال نژادپرستی، تبعیض نژادی، بیگانه ستیزی و تعصبات مربوط به عصر حاضر را منصوب کرد. ماموریت گزارشگر ویژه رسیدگی به وقوع موارد شکل‌های معاصر نژادپرستی در سراسر جهان؛ تبعیض نژادی، هر گونه تبعیض علیه سیاه‌پوستان، اعراب و مسلمانان؛ بیگانه ستیزی؛ ضدسامی‌گری؛ و موارد مشابه تعصبات، و همچنین اقدامات دولتی برای غلبه بر آنها است.

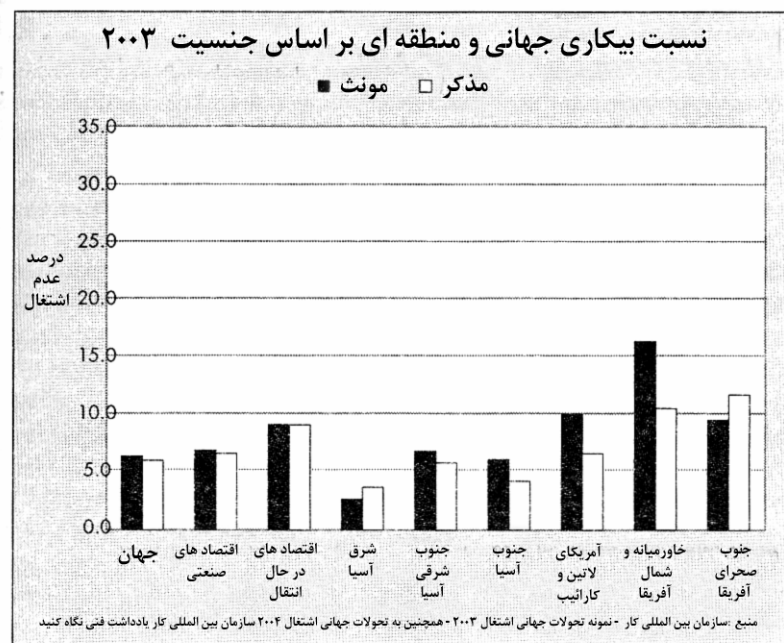
سومین کنفرانس جهانی علیه نژادپرستی، تبعیض نژادی، بیگانه ستیزی و تعصبات مشابه به تصمیم مجمع عمومی سال ۲۰۰۱ در آفریقای جنوبی تشکیل شد که بر تدابیر عملی برای حذف نژادپرستی، از جمله تدابیری برای پیشگیری، آموزش و حمایت تمرکز، و اعلامیه و برنامه اقدام «دوربان» را تصویب کرد. چنین کنفرانس‌هایی پیشتر در ۱۹۷۸ و ۱۹۸۳ در ژنو تشکیل شده بود.

حقوق زنان

برابری برای زنان از محورهای کار سازمان ملل از زمان تاسیس آن در ۱۹۴۵ بوده است. این سازمان نقشی برجسته در مبارزه جهانی برای ترویج و حمایت از حقوق بشر زنان، و در تلاش برای حصول اطمینان از این امر داشته است که زنان به زندگی عمومی و به فرصت‌ها در تمامی جنبه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی دسترسی برابر داشته باشند.

کمیسیون موقعیت زنان رهنمودها و حقوق بین‌الملل برای برابری و عدم تبعیض علیه زنان، به ویژه کنوانسیون حذف تبعیض علیه زنان، ۱۹۷۹ و پروتکل اختیاری ۱۹۹۹ این کنوانسیون را تدوین کرده است. کمیسیون علاوه بر این، اعلامیه حذف کلیه شکل‌های خشونت علیه زنان را آماده کرد که در ۱۹۹۳ به تصویب مجمع عمومی رسید که شامل تعریفی روشن از خشونت فیزیکی، جنسی، یا روانی در خانواده یا در جامعه و انجام شده یا نادیده گرفته شده به وسیله دولت‌ها است.

کمیته حذف تبعیض علیه زنان، مجموعه‌ای متشکل از ۲۳ کارشناس مستقل، که بخش پیشبرد زنان دبیرخانه سازمان ملل به آن خدمت ارائه می‌دهد، با شیوه‌هایی مانند بررسی پیام‌های فردی و انجام تحقیقات بر اساس مفاد پروتکل اختیاری بر اجرای این کنوانسیون نظارت می‌کند. درباره حقوق زنان به (www.un.org/womenwatch) نگاه کنید.

حقوق کودکان

میلیون‌ها کودک هر سال بر اثر سوء تغذیه و بیماری می‌میرند. کودکان بی‌شمار دیگری قربانی جنگ و شکل‌های شدید بهره‌کشی و بدرفتاری، مانند بهره‌کشی جنسی می‌شوند. **صندوق کودکان ملل متحد** (یونیسف) تنها کارگزاری سازمان ملل که موظف به حمایت از حقوق کودکان است، می‌کوشد تعهد جهانی به کنوانسیون حقوق کودک را حفظ کند که نماد اصول اخلاقی جهانی و معیارهای حقوقی بین‌المللی برای رفتار با کودکان است.

مجمع عمومی سال ۲۰۰۰ دو پروتکل اختیاری برای این کنوانسیون تصویب کرد: یکی استخدام کودکان زیر ۱۸ سال را در نیروهای مسلح یا شرکت آنان را در مناقشه‌ها ممنوع می‌کند؛ دیگری ممنوعیت‌ها و مجازات‌های مربوط به فروش، فحشا و پورنوگرافی کودکان را تشدید می‌کند. **کمیته حقوق کودکان**، که براساس این کنوانسیون تشکیل شد، به طور مرتب تشکیل جلسه می‌دهد تا به پیشرفت کشورهای متعهد در اجرای تعهدات خود نظارت کند. این کمیته درباره راه‌های تامین حقوق کودکان براساس کنوانسیون به دولت‌ها و مجمع عمومی پیشنهادها و توصیه‌هایی ارائه می‌دهد.

سازمان ملل در زمینه کار کودکان می‌کوشد کودکان کارگر را از بهره‌کشی و شرایط خطرناکی که رشد جسمی و روانی آنان را به خطر می‌اندازد حفظ کند؛ دسترسی کودکان به حداقل آموزش و پرورش، تغذیه و مراقبت بهداشتی، و در بلندمدت، حذف تدریجی کار کودکان را تضمین کند.

• برنامه بین‌المللی حذف کار کودک، ابتکار **سازمان بین‌المللی کار**، می‌کوشد با همکاری فنی آگاهی‌ها را بالا ببرد و اقدام را بسیج کند. مداخلات مستقیم بر پیشگیری از کار کودک؛ جست‌وجو برای راه‌های دیگر، از جمله اشتغال شرافتمندانه برای والدین؛ و بازپروری، آموزش و پرورش و آموزش حرفه‌ای برای کودکان متمرکز است.

• یونیسف از برنامه‌ها برای ارائه آموزش و پرورش، مشاوره و مراقبت برای جلوگیری از کار کودکان در شرایط بسیار خطرناک - اعم از بردگان جنسی یا حتی به عنوان کارگران محلی و خانگی - حمایت و برای جلوگیری از نقض حقوق آنان به شدت تلاش می‌کند.

• مجمع عمومی از دولت‌ها خواسته است درباره مساله کودکان خیابانی اقدام کنند که به میزان فزاینده‌ای در جنایت، استعمال مواد مخدر، خشونت و فحشا شرکت دارند و از آنها آسیب می‌بینند.

• کمیسیون فرعی ترویج و حمایت از حقوق بشر خواهان انجام اقداماتی برای متوقف کردن استخدام یا سرپازگیری کودکان در نیروهای مسلح شده است. نماینده ویژه دبیرکل در امور کودکان و مناقشه مسلحانه، می‌کوشد حفاظت از کودکان را در جریان مناقشه‌ها تقویت کند.

• کمیسیون حقوق بشر گزارشگر ویژه‌ای را برای رسیدگی به امور فروش، فحشا و پورنوگرافی کودکان منصوب کرده است.

حقوق اقلیت‌ها

برآوردها حاکی است تقریباً یک میلیارد نفر در سراسر جهان به اقلیت‌ها تعلق دارند. اسناد نشان می‌دهند بسیاری از اقلیت‌ها غالباً در معرض تبعیض و محرومیت قرار دارند و قربانی مناقشات خشن می‌شوند.

علاقه‌ای روشن و مشخص برای برآوردن آرزوهای مشروع گروه‌های ملی، قومی، مذهبی و زبانی، نه فقط برای حمایت و همسازی با تنوع فرهنگی، بلکه همچنین به عنوان وسیله تقویت ثبات جامعه‌ها پدیدار شده است.

سازمان ملل از آغاز فعالیت خود، رسیدگی به حقوق اقلیت‌ها را در صدر دستور کار حقوق بشر خود قرار داد. حمایت از حقوق بشر اعضای اقلیت‌ها به ویژه در ماده ۲۷ کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و همچنین در اصول عدم تبعیض و مشارکت، که مبنای همه قوانین حقوق بشر سازمان ملل است، تضمین شده است.

تصویب اعلامیه حقوق اشخاص متعلق به اقلیت‌های ملی یا قومی، مذهبی و زبانی به وسیله مجمع عمومی سال ۱۹۹۲، نیروی تازه به دستور کار حقوق بشر سازمان ملل داد. کمیسیون حقوق بشر سال ۱۹۹۵ تاسیس گروه کاری درباره اقلیت‌ها را به وسیله کمیسیون فرعی خود تصویب کرد که در این زمینه نهادی منحصر به فرد است که نمایندگان اقلیت به آن دسترسی دارند. این گروه کاری می‌کوشد در دسترس جوامع اقلیت باشد تا آنها بتوانند نظر خود را در سازمان ملل بیان و نگرانی‌های خود را ابراز کنند و حتی پیشنهادهایی برای بهبود موقعیت خود ارائه دهند. این گروه کاری وظیفه دارد راه حل‌هایی برای مشکلات اقلیت‌ها ارائه دهد و تدابیر عملی برای بهبود ترویج و حمایت از حقوق اقلیت‌ها توصیه کند.

بومیان

سازمان ملل به حد فزاینده‌ای آرمان‌های مردم بومی را مطرح کرده، مردمی که از محروم‌ترین گروه‌های جهان به شمار می‌آیند. به مردم بومی، مردم نخست، مردم قبیله‌ای و بومیان نیز می‌گویند. حداقل ۵۰۰۰ گروه بومی، متشکل از ۳۰۰ میلیون نفر در بیش از ۷۰ کشور پنج قاره زندگی می‌کنند. بسیاری از آنان به علت کنار گذاشته شدن از فرآیندهای تصمیم‌گیری، حاشیه‌نشین شده، تحت استثمار قرار گرفته، به اجبار همگون و تحلیل برده شده، و هنگامی که در دفاع از حقوق خود سخن گفته‌اند در معرض سرکوبی، شکنجه و جنایت قرار گرفته‌اند. آنان از ترس تعقیب، اغلب آواره می‌شوند و گاهی باید هویت خود را پنهان کنند، زبان‌ها و عادات‌های سنتی خود را کنار بگذارند.

کمیسیون فرعی کمیسیون حقوق بشر سال ۱۹۸۲ گروه کاری درباره جمعیت‌های بومی تشکیل داد که تحولات مربوط به حقوق مردم بومی را بررسی و معیارهای بین‌المللی مربوط به حقوق آنان را ترویج

می‌کند. این کمیسیون همچنین متن اعلامیه حقوق مردم بومی را برای تصویب نهایی مجمع عمومی آماده کرد که اینک تحت بررسی کمیسیون قرار دارد.

شورای اقتصادی و اجتماعی سال ۲۰۰۰ مجمع دائمی مربوط به مسائل بومی را به عنوان ارگان وابسته ایجاد کرد. این مجمع با ۱۶ کارشناس متشکل از تعدادی برابر از کارشناسان دولتی و بومی به شورای اقتصادی و اجتماعی نظر مشورتی می‌دهد؛ کمک می‌کند تا فعالیت‌های سازمان ملل در این زمینه هماهنگ شود؛ و درباره مسائل مربوط به توسعه، فرهنگ، محیط زیست، بهداشت و حقوق بشر بومیان بحث می‌کند و نخستین اجلاس خود را مه ۲۰۰۲ برگزار کرد.

اجلاس زمین ۱۹۹۲، صدای جمعی بومیان را شنید که نگرانی‌های خود را درباره وضعیت خراب زمین‌ها و محیط زیست خود ابراز می‌کردند. برنامه عمران ملل متحد، یونسف، صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی، یونسکو، بانک جهانی و سازمان جهانی بهداشت برنامه‌هایی برای گروه‌های ویژه بومی دارند و برای بهبود بهداشت، سواد و جلوگیری از انحطاط محیط زیست آنان فعالیت می‌کنند.

مجمع عمومی، پایان سال بین‌المللی مردم بومی جهان (۱۹۹۳)، دهه بین‌المللی مردم بومی جهان (۲۰۰۴-۱۹۹۵) را اعلام کرد که هدف آن تشویق مشارکت‌ها، برای بهبود شرایط زیستی بومیان است.

معلولان

بیش از ۶۰۰ میلیون نفر، یعنی نزدیک به ۱۰ درصد جمعیت جهان، که ۸۰ درصد از آنان در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند از نوعی نقص جسمی، روانی یا حسی رنج می‌برند. معلولان معمولاً از جریان اصلی اجتماع کنار گذاشته شده‌اند. تبعیض به شکل‌های گوناگونی اعمال می‌شود از محرومیت از فرصت‌های آموزشی تا شکل‌های پیچیده‌تر مانند جداسازی و انزوا از طریق تحمیل موانع فیزیکی و اجتماعی. جامعه نیز رنج می‌برد زیرا عدم استفاده از قدرت بالقوه عظیم آنان بشریت را فقیر می‌کند. تغییر درک و مفهوم معلولیت نیازمند تغییر ارزش‌ها و افزایش تفاهم در همه سطوح جامعه است.

سازمان ملل از آغاز کار خود، کوشیده است موقعیت معلولان را بهبود بخشد و زندگی آنان را بهتر کند. علاقه سازمان به رفاه و حقوق معلولان در اصول بنیانگذار حقوق بشر، آزادی‌های بنیادی و اصل برابری تمامی ابنای بشر آن، نهفته است.

مفهوم حقوق بشر معلولان در دهه ۱۹۷۰ مقبولیت بین‌المللی بیشتری پیدا کرد. مجمع عمومی با تصویب اعلامیه حقوق اشخاص عقب مانده ذهنی (۱۹۷۱) و اعلامیه حقوق معلولان (۱۹۷۵) معیارهایی برای رفتار برابر با معلولان و دسترسی برابر آنان به خدمات تعیین و به این ترتیب یکپارچگی اجتماعی معلولان را تسریع کرد.

سال بین‌المللی معلولان (۱۹۸۱) به تصویب برنامه اقدام مربوط به معلولان به وسیله مجمع عمومی منجر شد که چارچوبی سیاسی برای حمایت از حقوق معلولان است. این برنامه دو هدف برای همکاری بین‌المللی تعیین می‌کند: برابری فرصت؛ و مشارکت کامل معلولان در توسعه و زندگی اجتماعی. یک نتیجه مهم دهه معلولان سازمان ملل (۱۹۹۲-۱۹۸۳) تصویب مقررات معیار مربوط به برابر سازی فرصت‌ها برای معلولان به وسیله مجمع عمومی در ۱۹۹۳ بود که به عنوان سندی برای سیاستگذاری و مبنایی برای همکاری فنی و اقتصادی از آن استفاده می‌شود.

مجمع عمومی سال ۱۹۹۱ معیارهای جدیدی برای محافظت از بیماران ذهنی، یعنی اصولی برای محافظت از بیماران ذهنی و بهبود مراقبت بهداشتی از آنان، تصویب کرد.

مجمع عمومی سال ۱۹۹۴ برنامه‌ای طولانی مدت را برای اجرای برنامه اقدام جهانی، با هدف «جامعه‌ای برای همه» تصویب و سال ۱۹۹۷ شبکه‌های ایمنی اجتماعی و خدمات اجتماعی، اشتغال و دسترسی را به عنوان مسائل سیاست‌های اولویتی تعیین کرد.

مجمع سال ۲۰۰۳ تصمیم گرفت تدوین «کنوانسیون بین‌المللی فراگیر و یکپارچه حمایت و حفاظت از حقوق و شرافت معلولان» را به عنوان بخشی از تلاش‌های خود برای تحقق هدف مشارکت و برابری کامل معلولان در توسعه و زندگی اجتماعی شروع کند.

فعالیت‌های سازمان ملل. مجموعه‌ای فزاینده از داده‌ها، ضرورت رسیدگی به مسائل معلولان را در چارچوب توسعه ملی، در داخل چارچوب گسترده حقوق بشر نشان می‌دهد. سازمان ملل با دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی، موسسات دانشگاهی، و جوامع حرفه‌ای کار می‌کند تا آگاهی‌ها را افزایش دهد و برای مسائل گسترده حقوق بشر معلولان ظرفیت‌های ملی به وجود آورد.

پشتیبانی روزافزون عمومی برای اقدام در حمایت از معلولان، بر نیاز برای بهبود خدمات اطلاعاتی، امدادرسانی، و ساز و کارهای نهادی برای حمایت از فرصت برابر متمرکز بوده است. سازمان ملل به شکل فزاینده‌ای در کمک به کشورها فعال بوده تا ظرفیت‌های ملی خود را برای حمایت از چنین اقدامی در برنامه‌های کلی توسعه خود تقویت کنند. (برای اطلاعات بیشتر به www.unhcr.ch/disability/index.htm و www.un.org/esa/socdev/disabled نگاه کنید).

کارگران مهاجر

با افزایش رفت و آمد مردم از مرزهای بین‌المللی در جست‌وجوی کار، کنوانسیون حقوق بشر جدیدی تصویب شد تا تبعیض علیه کارگران مهاجر مهار شود. مجمع عمومی سال ۱۹۹۰، در پی ۱۰ سال مذاکره، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق تمام کارگران مهاجر و اعضای خانواده آنان را تصویب کرد. این کنوانسیون:

- حقوق کارگران مهاجر قانونی و غیرقانونی و خانواده‌های آنان را در بر می‌گیرد؛

- اخراج کارگران مهاجر را بر مبنایی دسته جمعی یا با از بین بردن اسناد هویت، جواز کار یا گذرنامه آنان غیرقانونی می‌کند؛
 - به کارگران مهاجر حق می‌دهد دستمزد، مزایای اجتماعی و مراقبت‌های بهداشتی مشابه با کارگران کشور مربوطه دریافت کنند؛ به اتحادیه‌های کارگری ملحق شوند یا در آنها شرکت کنند؛ و به محض خاتمه اشتغال، درآمد، پس‌انداز و متعلقات شخصی خود را انتقال دهند؛
 - به کودکان کارگران مهاجر حق ثبت زمان تولد و ملیت، و همچنین دسترسی به آموزش و پرورش اعطا می‌کند.
- این کنوانسیون از اول ژوئیه ۲۰۰۳ به اجرا در آمد. **کمیته کارگران مهاجر**، که برای نظارت بر اجرای آن به وسیله کشورهای متعهد ایجاد شد، نخستین اجلاس خود را مارس ۲۰۰۴ تشکیل داد.

اجرای عدالت

سازمان ملل متحد، متعهد به تقویت حمایت از حقوق بشر در فرآیند قضایی است. هنگامی که افراد به وسیله مسئولان دولتی تحت بازجویی هستند، زمانی که دستگیر، بازداشت، متهم، محاکمه یا زندانی می‌شوند، همیشه ضرورت تضمین این امر وجود دارد که قانون، با توجه لازم به رعایت و حمایت از حقوق بشر، اعمال شود.

سازمان ملل برای ایجاد معیارها و مقرراتی که به عنوان الگو برای قانونگذاری ملی مفید واقع شوند، فعالیت کرده است. این معیارها و مقررات مسائلی مانند رفتار با زندانیان، حمایت از اطفال و نوجوانان تحت بازداشت، استفاده از سلاح گرم به وسیله پلیس، رفتار مسئولان اجرای قانون، نقش وکلا و دادستان‌ها، و استقلال قوه قضاییه را در بر می‌گیرند. بسیاری از این معیارها از طریق کمیسیون پیشگیری از جرم و بسط عدالت کیفری و مرکز بین‌المللی پیشگیری از جرم سازمان ملل تدوین شده‌اند.

دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل دارای برنامه کمک فنی است که در زمینه آموزش حقوق بشر به قانونگذاران، قضات، وکلا، ماموران اجرای قانون، مقامات زندان و ارتش فعالیت می‌کند.

اولویت‌های آینده

با وجود تلاش‌های سازمان ملل، نقض شدید و گسترده حقوق بشر در سراسر جهان ادامه دارد. پنج دهه پس از تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر، نقض طیف گسترده‌ای از موارد حقوق بشر همچنان در صدر خبرها قرار دارد. دست کم بخشی از این امر را می‌توان به آگاهی بیشتر از حقوق بشر و نظارت بیشتر بر حوزه‌های دچار مشکل نسبت

داد. این موارد، به ویژه، شامل سوءاستفاده از کودکان، خشونت علیه زنان و سوءاستفاده‌هایی است که تا همین اواخر بر اساس معیارهای سنتی رفتار، قابل قبول به حساب می‌آمدند.

در واقع، تدابیر برای ترویج و حمایت از حقوق بشر نیرومندتر از هر زمان دیگر است و به حد روزافزونی با مبارزه برای عدالت اجتماعی، دموکراسی و توسعه اقتصادی پیوند دارد. کوفی عنان، دبیرکل در برنامه اصلاحات سازمان ملل اعلام کرد حقوق بشر در کلیه سیاست‌ها و برنامه‌های سازمان موضوع محوری خواهد بود و چنین نیز هست. اقدام‌های قاطعانه‌ای که به وسیله کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل انجام شده، همراه با همکاری و هماهنگی فراوان بین شرکای سازمان ملل، نشانه‌های محسوس توانایی تقویت شده نظام ملل متحد برای مبارزه به خاطر حقوق بشر هستند.

